

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Půda nad zlato?

Hana Šantrůčková

(garant oboru Biologie ekosystémů)

&

Martin Hais

(garant oboru Péče o životní prostředí)

Katedra biologie ekosystémů

Stanislav Holý

Přírodovědecká
fakulta
Faculty
of Science

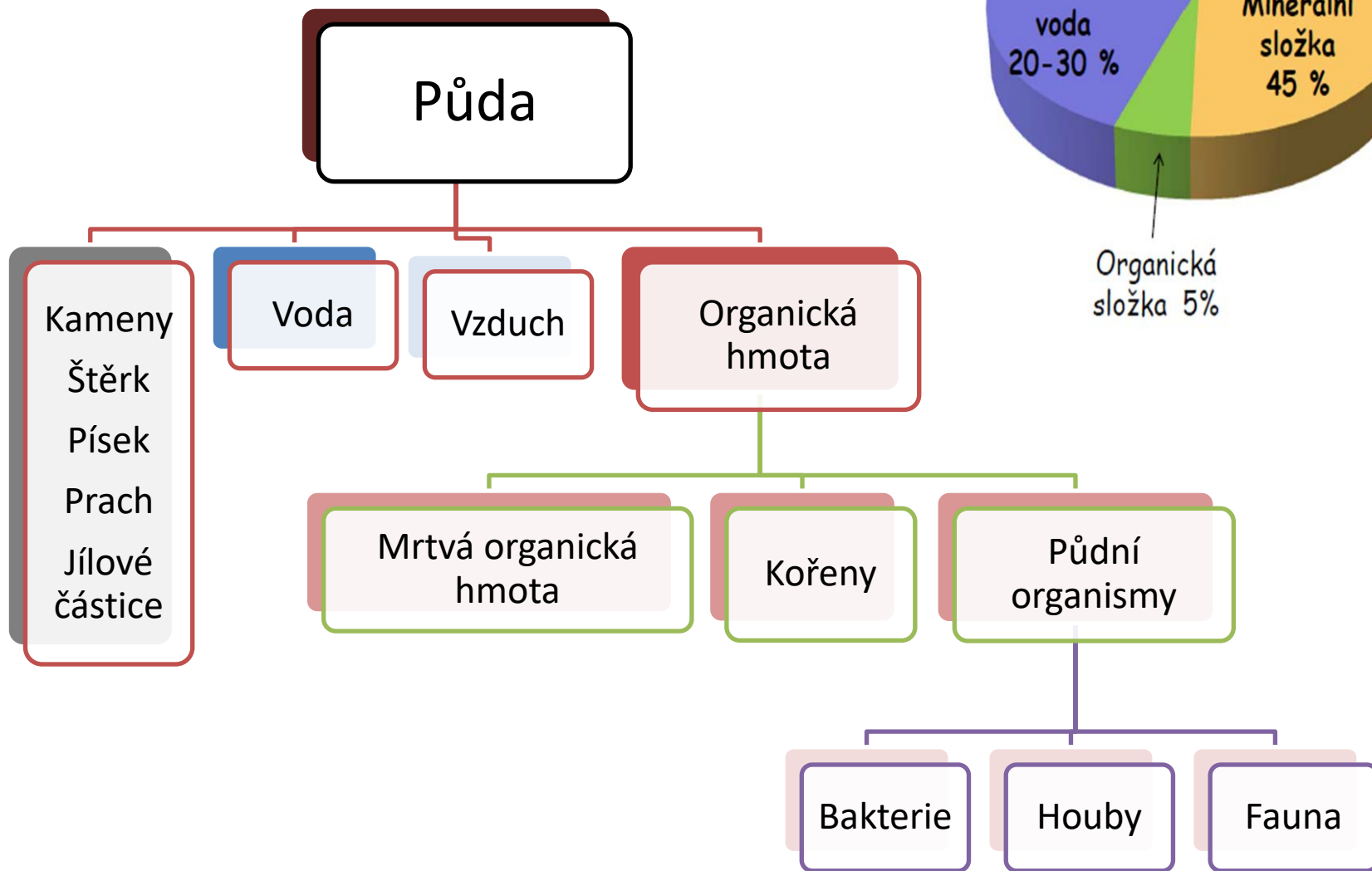
Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

SOWA

Research
Infrastructure

Půda je....

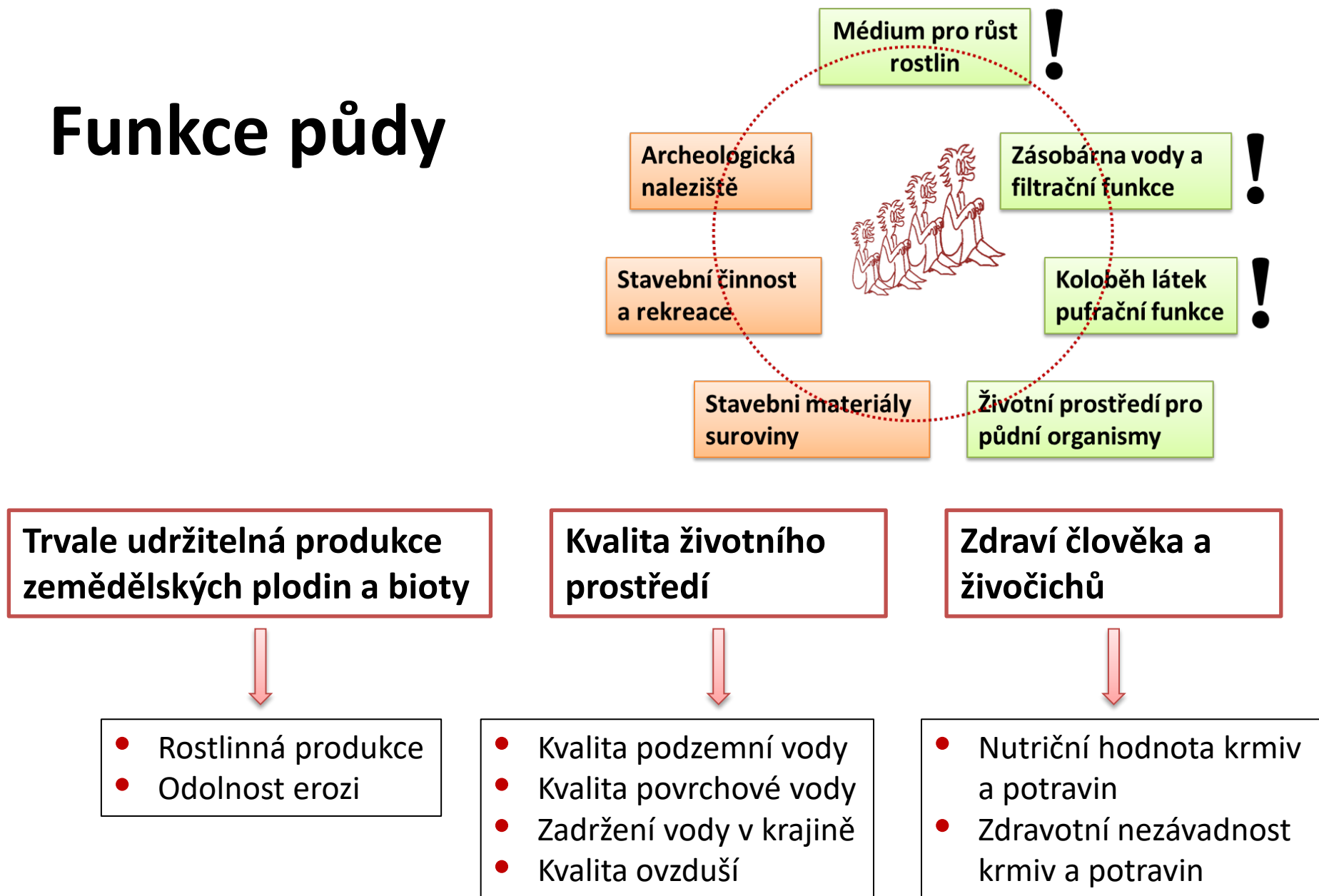

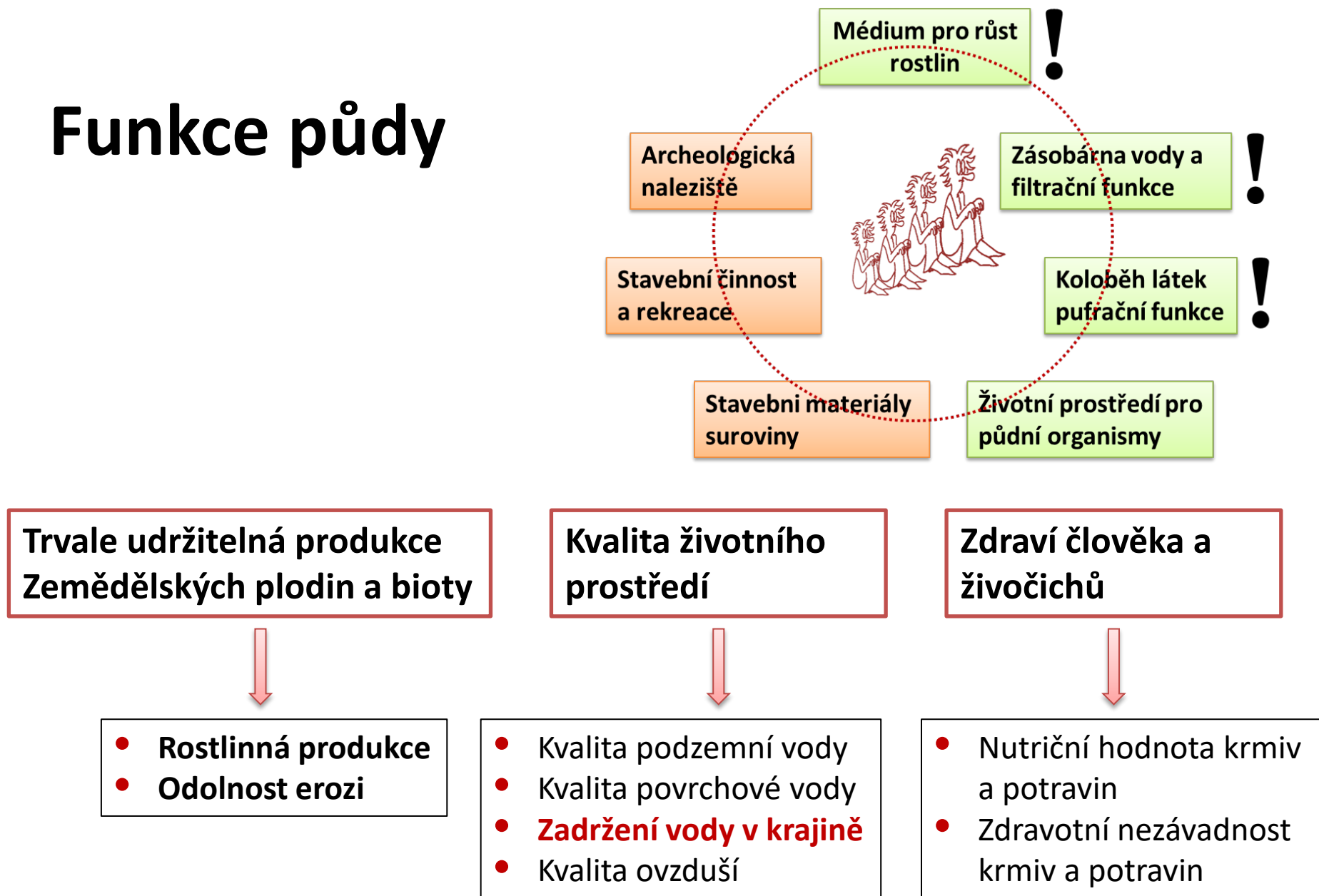
K čemu půdu potřebujeme?

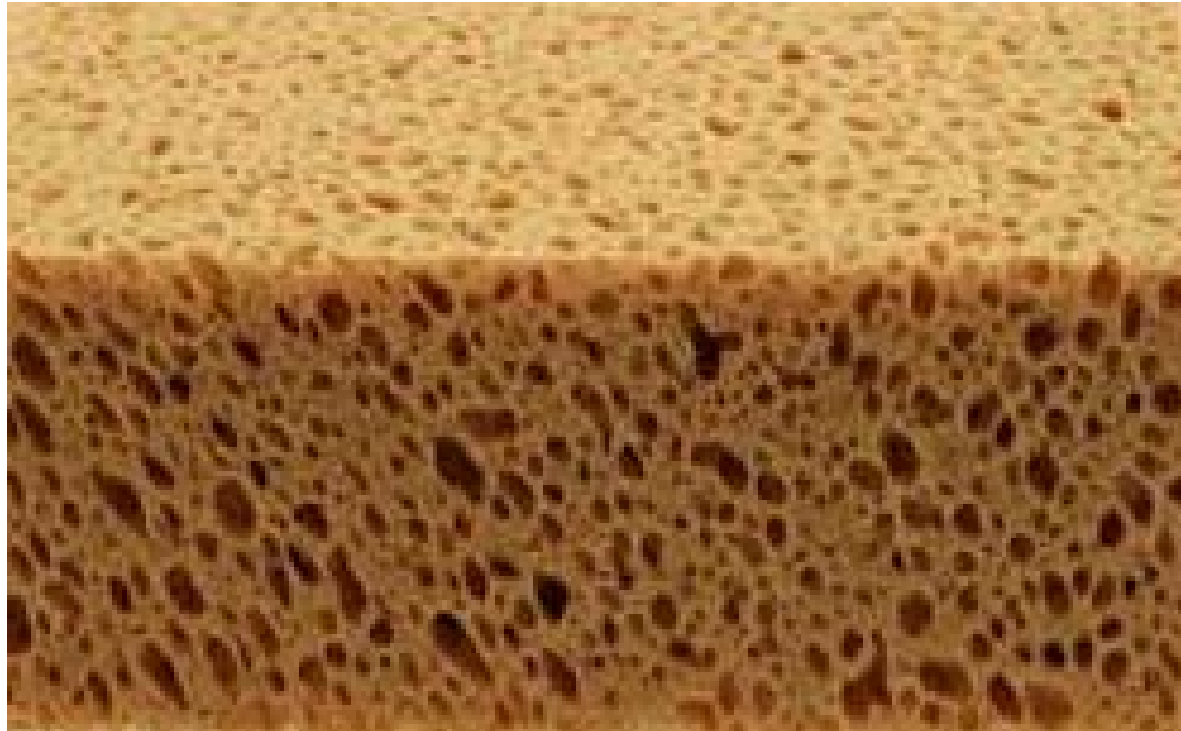
Funkce půdy

Funkce půdy

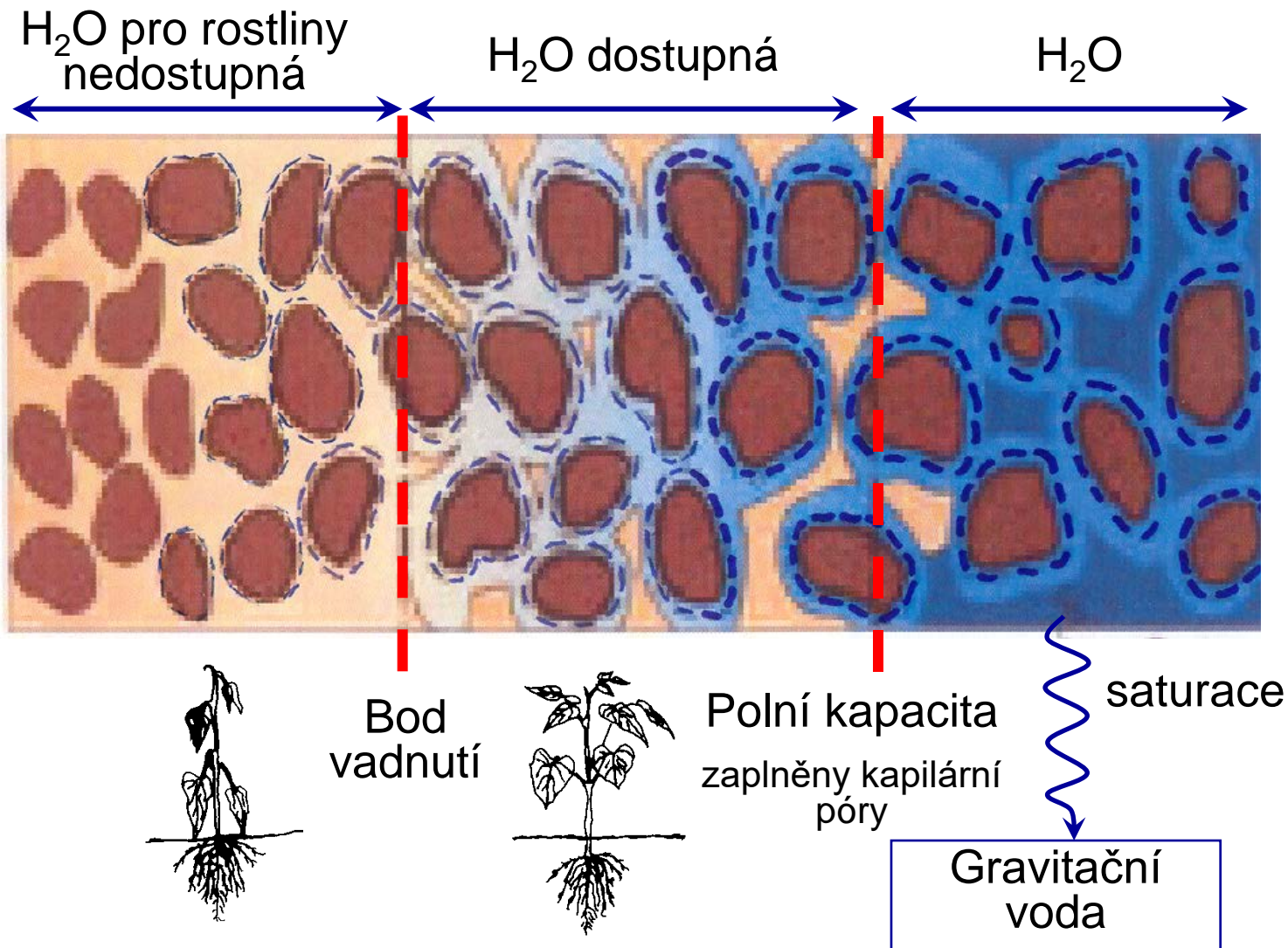
Schopnost půdy zadržet vodu

Retence vody v půdě

Zvyšující se dostupnost vody →

Čím větší póry a půdní částice, tím rychleji voda odteče

Kolik vody může **zdravá** půda zadržet?

Minerální půda v průměru
zadrží během srážky i více než
50 l vody na m²

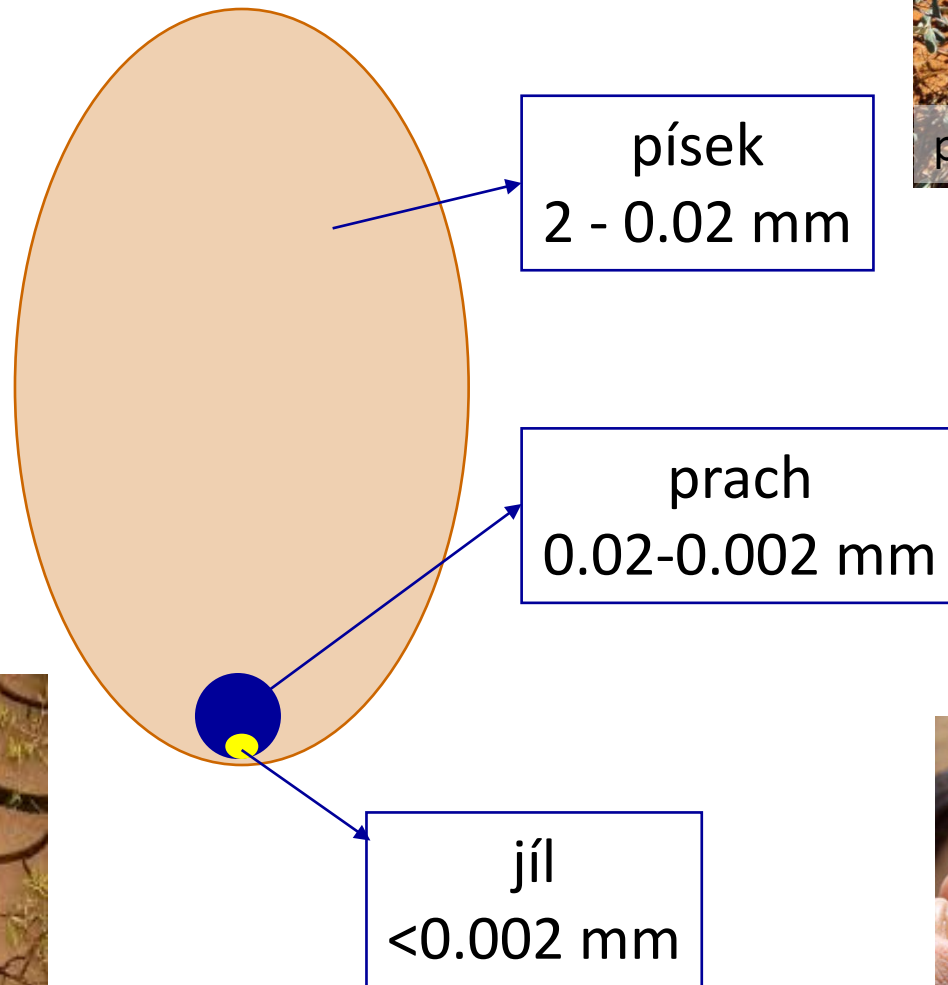
Hluboká černozem může ale
zadržet až 350 l vody na m²

A na čem to závisí?

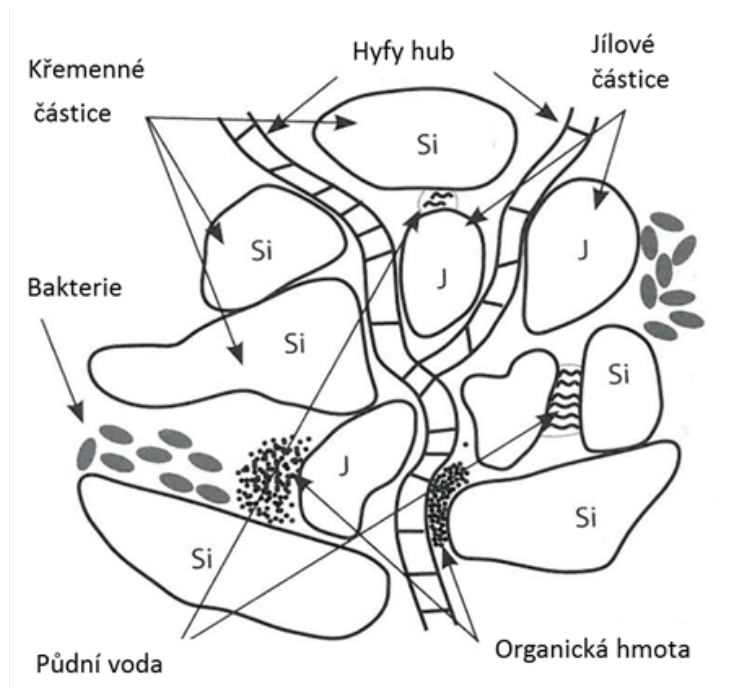
Retence vody v půdě závisí na **textuře**

Retence vody v půdě závisí také na **struktuře**

Struktura půdy = uskupení půdních částic do hrudek – agregátů

**Agregát = minerální částice + jíl + organická hmota + mikroorganismy;
obsahuje póry**

(Převzato: Šantrůčková 2014)

**A struktura závisí
na obsahu
organické hmoty a
biologické aktivitě**

Obrovský význam organické hmoty pro zadržení vody v půdě

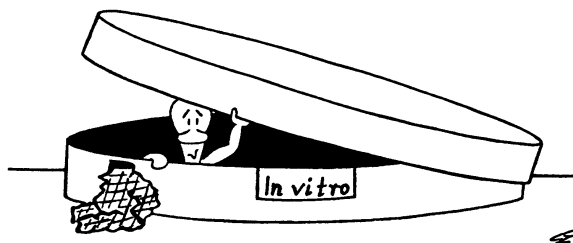
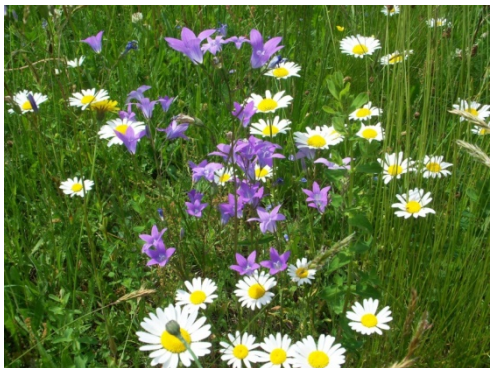
Zvýšení obsahu organické hmoty v půdě o 1% může znamenat zvýšení dostupnosti vody v půdě o 19 až 23 l na m².

(Celkové zvýšení vodní retenční kapacity je ještě větší, protože jenom část vody v půdě je volně dostupná)

Organická hmota zadrží
10x více vody než je její
váha

..... a množství a kvalita organické hmoty závisí
na pěstování rostlině a půdních organizmech

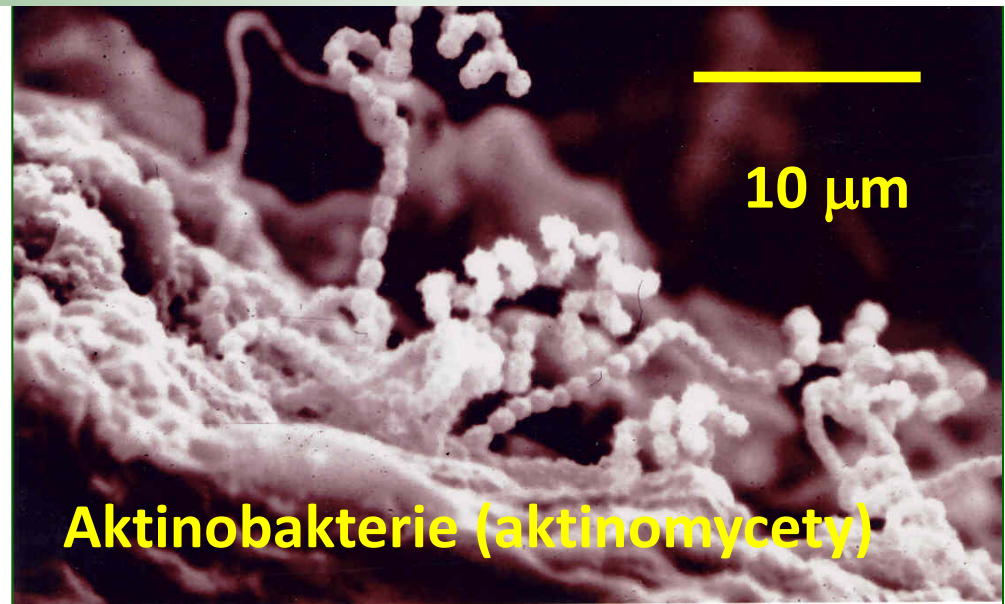

mikroorganizmy

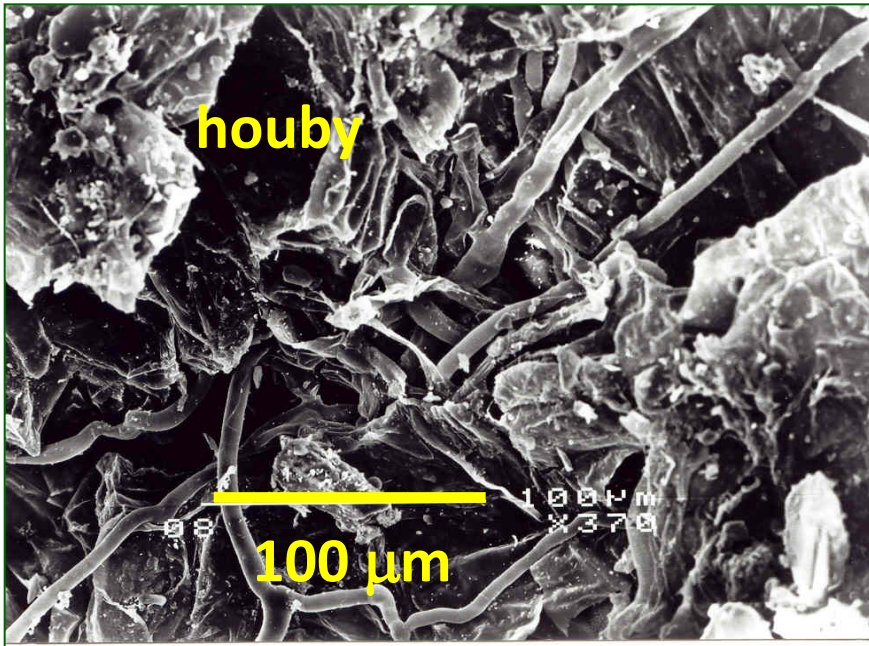
Bakterie, archea

Max 1 μm

houby

100 μm

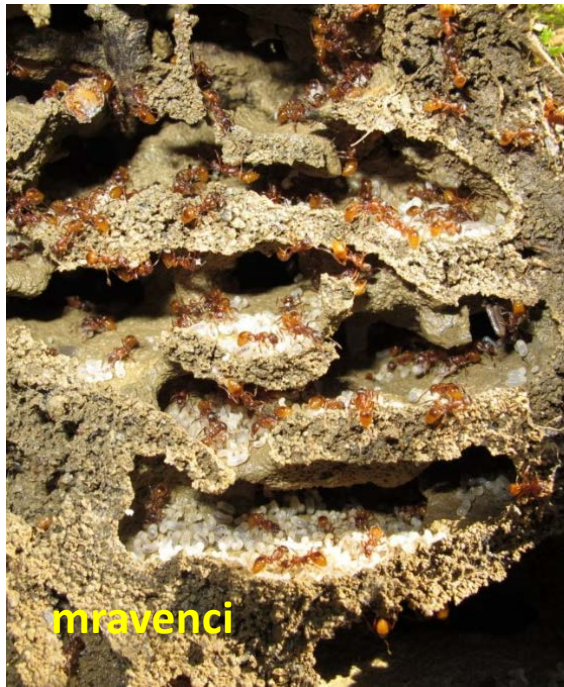
mykorhizy

Foto: z databáze UPB AV ČR

půdní živočichové

mravenci

Larva dvoukřídlých

Suchozemský
stejnonožec

stonožky

mnohonozky

půdní živočichové

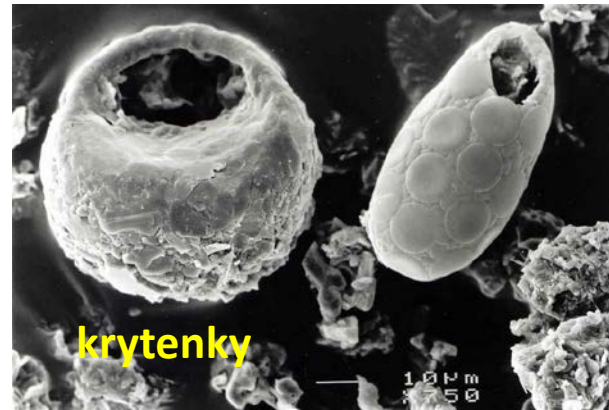

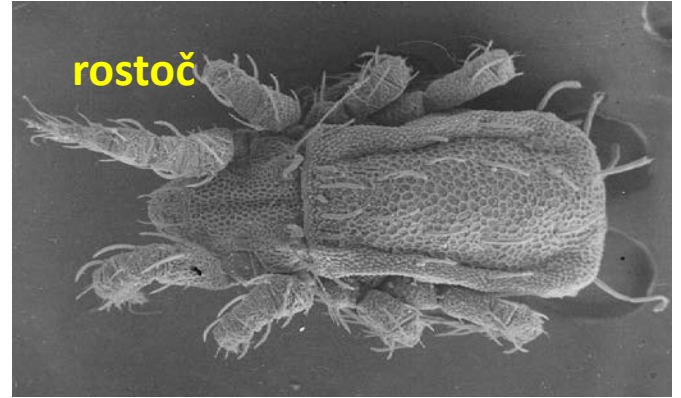
Foto: V. Pižl, M. Bryndová, V. Balík, J. Šlaghamerský, M. Devetter

půdní živočichové

chvostoskok

rostoč

vidličnatka

hmyzenka

drobnuška

stonoženka

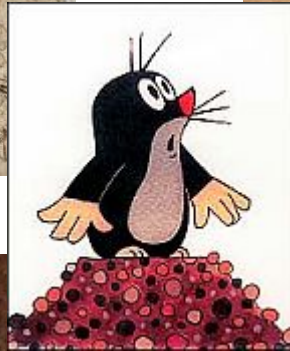

půdní živočichové

sekáč

štírek

pavouk

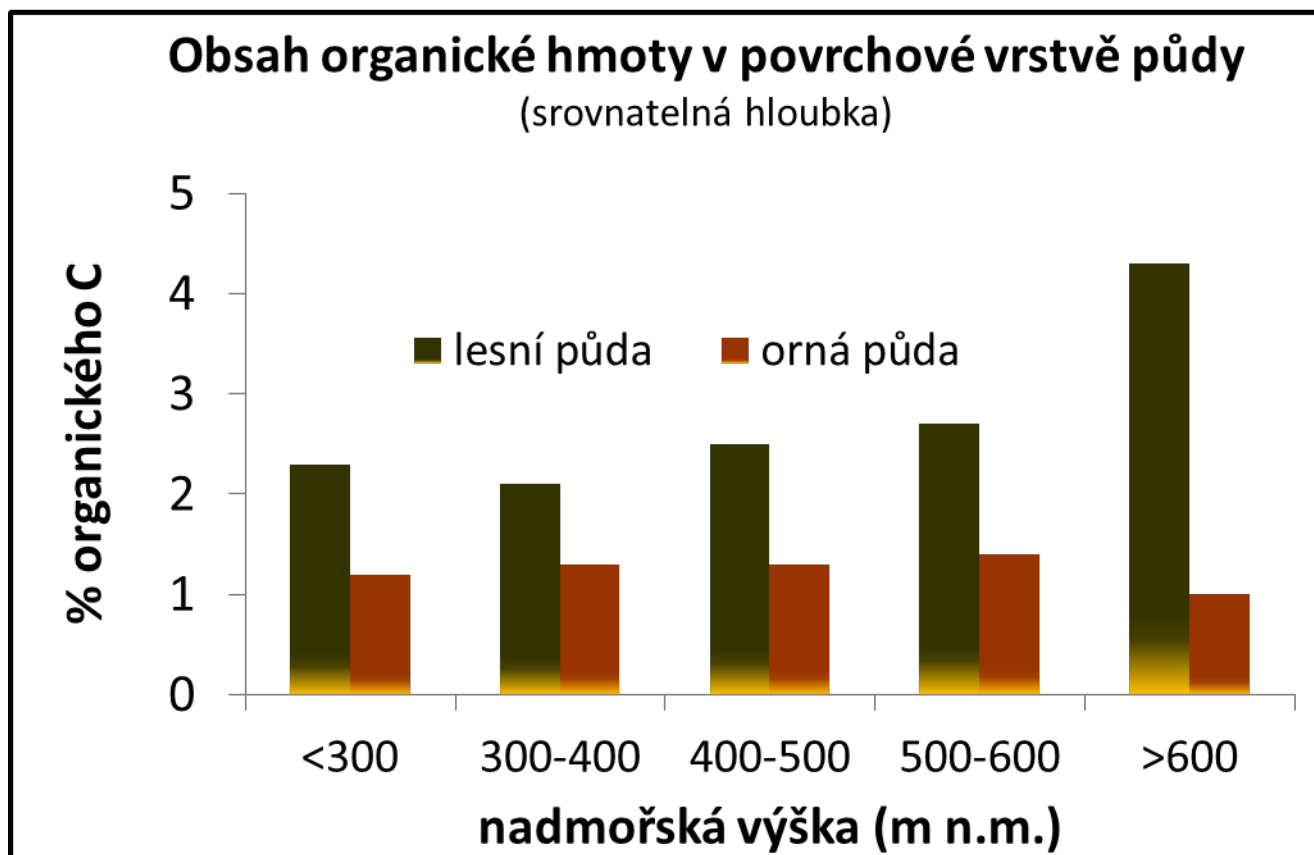
střevlík

**Co nejvíce ohrožuje naše půdy a
snižuje jejich schopnost zadržet
vodu??**

Úbytek organické hmoty vlivem intenzivního hospodaření (rozloha orné půdy – 37 % z celkové rozlohy půdy)

Horské a podhorské půdy jsou zranitelnější než půdy v nižších nadmořských výškách

Přírozenými ekosystémy na území ČR jsou lesní ekosystémy - „referenční“ hodnota obsahu C

...s tím související **zvýšená eroze**

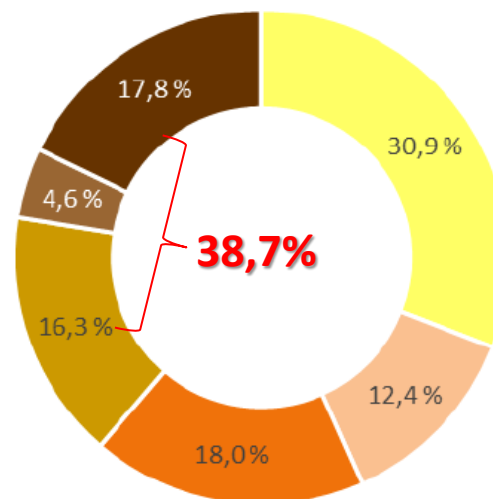
Vodní erozí

56,7% zemědělské půdy

17,8% eroze extrémní

Větrnou erozí

18,3% zemědělské půdy

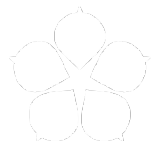

V roce 2016

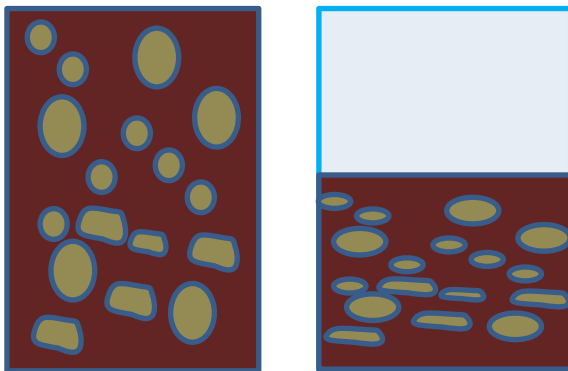
- Půdy velmi slabě ohrožené (G do 1,0)
- Půdy slabě ohrožené (G 1,1–2,0)
- Půdy středně ohrožené (G 2,1–4,0)
- Půdy silně ohrožené (G 4,1–8,0)
- Půdy velmi silně ohrožené (G 8,1–10,0)
- Půdy extrémně ohrožené (10,1 a více)

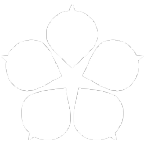
...s tím související **zhutňování půd**

45% zemědělského půdního
fondu

(Foto: Vopravil et.al. 2014)

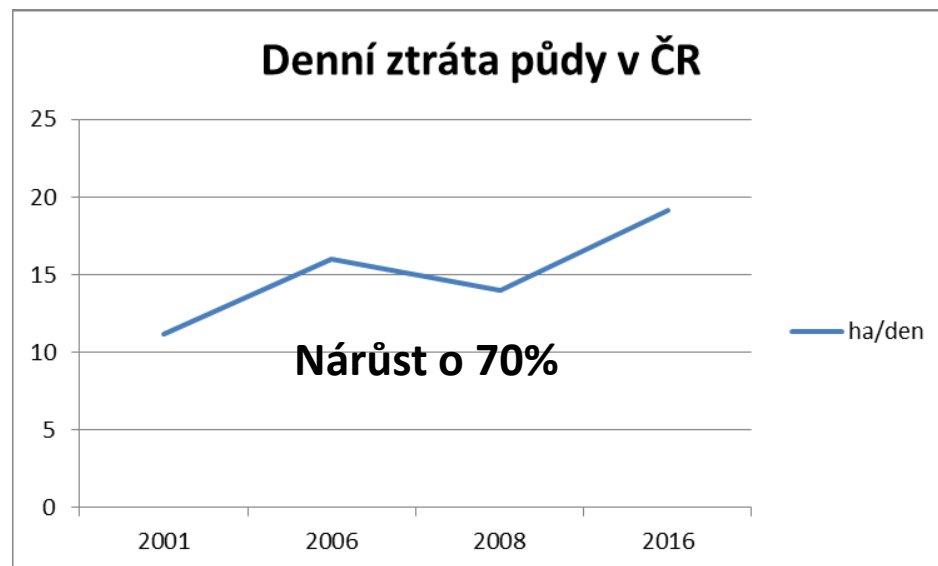
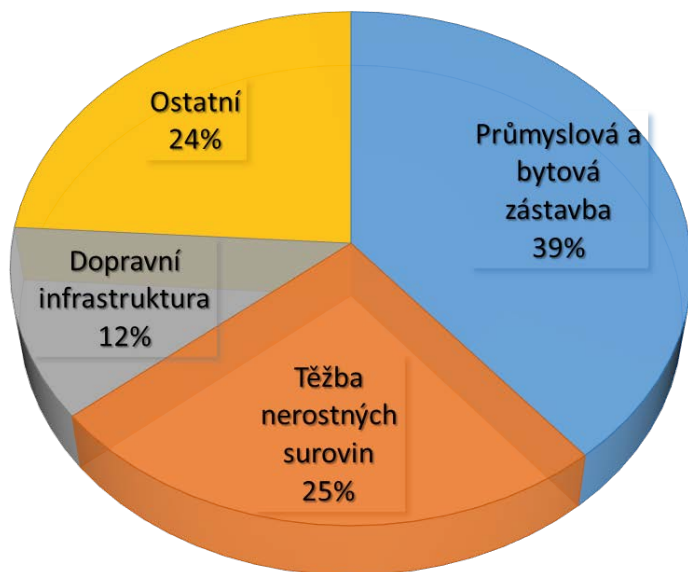

Kromě toho půdy ubývá **záborem**

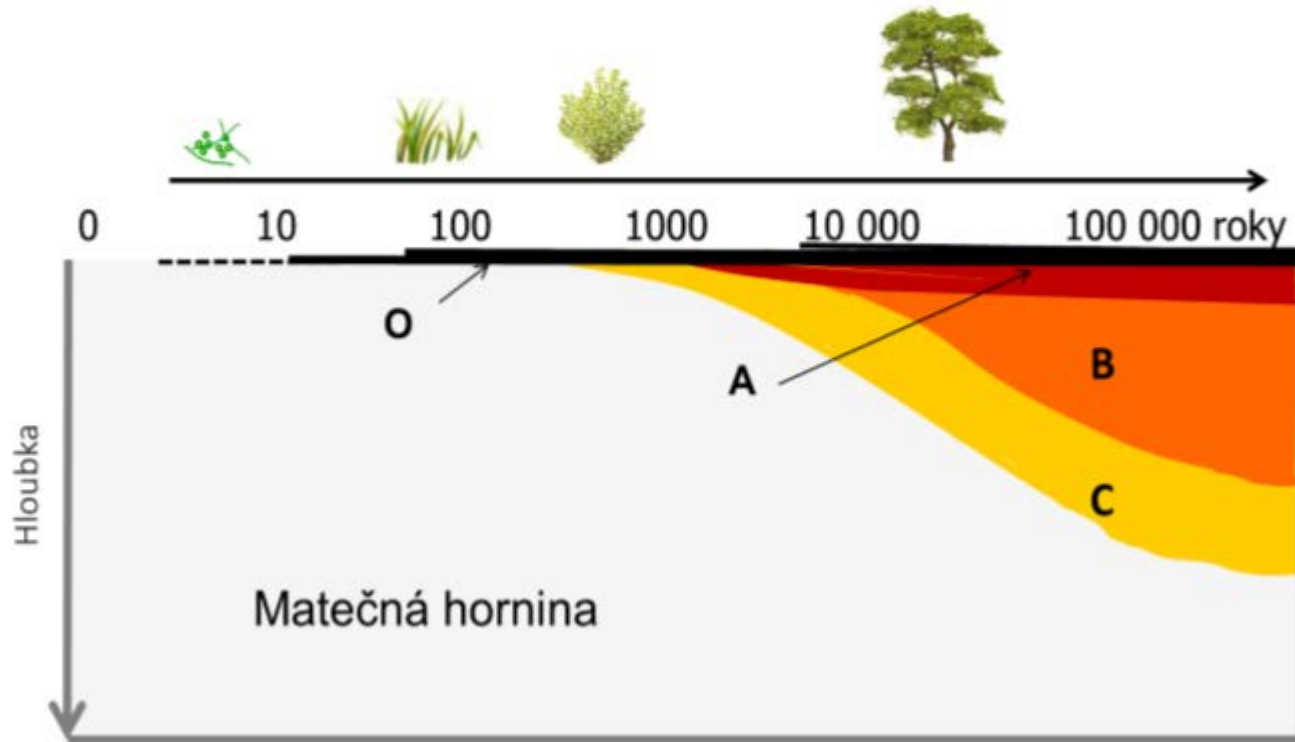

V České republice r. 2016:

19,2 ha/den 7008 ha/rok

Tvorba půdy je pomalá a z hlediska délky lidského života **neobnovitelný zdroj**

Tvorba půdy

1 cm / 100 let

Ztráta půdy

1 cm / 20 let

Proč je důležité zadržet vodu v krajině?

Přehrada nebo ochrana půd v povodí?

http://www.nebeske.cz/gallery-categories/orlik_vodni_nadrz/

Údolní nádrž Orlík a její povodí

Údolní nádrž Orlík:

Rozloha	25,5 km ²
Délka	68 km
Objem	0,717 km ³ = 716,5mil. m ³
Max. hloubka	74 m
Vymezený retenční objem	62,1 mil. m ³ (8,7 % z celkového objemu)

Povodí údolní nádrže Orlík:

Rozloha 12 105 km²

Orná půda 29% = 3 511 km² = 3 501,1 mil. m²

Plně saturovaná půda pojme 40 – 53 l / m²
(při hloubce 1 m)

Pevně vázaná voda v půdě 1,4 – 11 l / m²

Odhadovaný retenční potenciál 30 – 50 l / m²

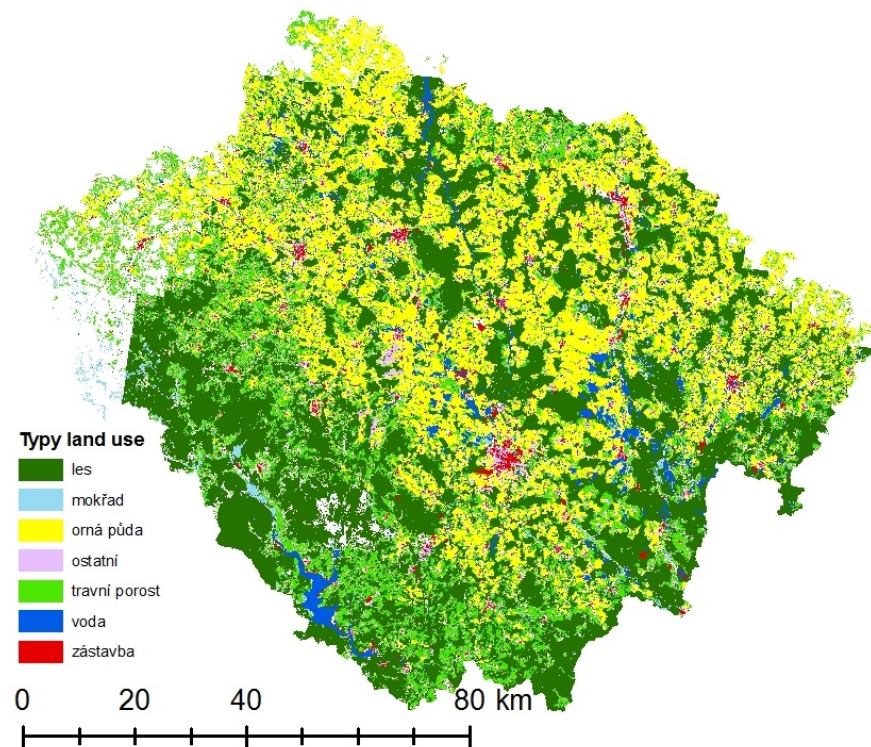
105 033 mil. – 175 055 mil. m³ retenční potenciál pro povodí Orlíka

Při zvýšení organické hmoty o 1 % se zvýší retenční kapacita až o 18 litrů/m²

Pokud zvýšíme org. hmotu o 0,5 % se zvýší retenční kapacita až o 10 litrů/m²

Tím se retenční potenciál může zvýšit 40 – 60 l / m²

Tím se retenční potenciál může zvýšit retenční potenciál pro povodí Orlíka o
3 151 mil.– 35 011 mil. m³

Eroze
Acidifikace
Ztráty org.
Hmoty
Zasolení
Intoxikace
Zhutnění
podorníčí

Kvalita
půdy

Pestré osevní
postupy
Péče o org.
Hmotu
Optimální výživa
rostlin, org.
hnojiva
Šetrné způsoby
hospodaření
Protierozní
ochrana

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY